

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Запорізького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції в
Запорізькій області
07.10.2024**

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НППМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 07.10.2024 групою НППМ здійснено відвідування Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області (далі – районне управління поліції, РУП, Запорізьке районне управління поліції, Запорізький РУП).

Відвідування здійснювали члени групи НППМ:

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НППМ);

Куцопатрий Дмитро Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Короткова Юлія Леонідівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Микитенко Володимир Дмитрович, представник громадської організації.

Запорізьке районне управління поліції розташоване за адресою: Запорізька область, місто Запоріжжя, проспект Соборний, 197 (фото 1, 2).

Протягом 2024 року співробітниками Запорізького РУП затримано 162 особи, з яких: в порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) – 40 осіб, згідно ухвали слідчого-судді – 24 особи, запобіжний захід – 4 особи, на підставі статті 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) – 88 осіб, згідно постанови суду (адміністративний арешт) – 6 осіб.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування Запорізького районного управління поліції групою НППМ здійснено 21.12.2022.

За результатами попереднього відвідування керівництву РУП надано наступні рекомендації щодо:

створення умов для забезпечення вільного доступу до приміщень управління поліції осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення;

обладнання кімнати для затриманих управління поліції у відповідності національним і міжнародним стандартам;

обладнання кімнат для конфіденційного побачення затриманих із захисниками та проведення опитування і процесуальних дій із доставленими особами, а також інформацією про найменування органу поліції.

У ході відвідування встановлено, що більшість рекомендації наданих за результатом попереднього відвідування не виконані, однак завершення ремонтно-реконструкційних робіт з метою запровадження моделі ефективного поліцейського офісу формату «Front-office» та системи «Custody Records» забезпечить функціонування кімнати для затриманих (далі – КЗ), кімнат для проведення слідчих дій, кімнати для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками (фото 3 - 8).

Також на базі Запорізького РУП та двох підпорядкованих підрозділах створено «Зелені кімнати дружні до дитини». (фото 9 - 11).

Відповідно до вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, в Запорізькому РУП 285 працівників зі всього складу (за штатом 369, некомплект – 52) пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Упродовж 2024 року до Запорізького районного управління поліції надійшло 191 повідомлення громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції, побиття.

У порушення вимог частини 4 статті 216 КПК України та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» керівництвом управління поліції запроваджено негативну практику розгляду відомством повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань, а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до органів Державного бюро розслідувань інформація та повідомлення не направлялись.

Оцінка дій поліцейських самими поліцейськими не може вважатися об'єктивною та є прямим порушенням норм КПК України.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) (Чотирнадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2004)28) зазначав, що віра в

можливість заборони катувань та інших форм жорстокого поводження опиняється під загрозою кожного разу, як тільки посадові особи, що мають нести відповідальність за подібні зловживання, уникають відповідальності за свої дії. Якщо після появи інформації, в якій йдеться про жорстоке поводження, не з'являється швидка та дієва відповідь, тоді ті, хто схильний до застосування жорстокого поводження по відношенню до позбавлених волі осіб, швидко увірують – і зовсім небезпідставно – що вони можуть чинити так безкарно. Всі зусилля, спрямовані на ствердження правозахисних принципів через політику ретельного підбору персоналу та професійної підготовки будуть підірвані. В разі, коли не вдасться вжити ефективного реагування, відповідні особи – колеги, старше керівництво, органи, що проводять розслідування – неминуче стають учасниками процесу корозії цінностей, що складають основи демократичного суспільства.

2. Крім того, встановлено факти надходження до Запорізького РУП повідомлень від громадян про незаконні дії (побиття) працівниками поліції разом з військовослужбовцями.

За результатами перевірки управління вказані факти не знайшли свого підтвердження, інформація про перевірку законності цих рішень, зокрема органами прокуратури, також відсутня.

Незважаючи на те, що в діях військовослужбовців можуть мати місце адміністративні чи дисциплінарні правопорушення, інформація та матеріали органами поліції не передавалась до підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, до функцій якої, відповідно до статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», відноситься попередження, виявлення, припинення кримінальних та інших правопорушень, вчинених, у тому числі, працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків.

Вказане свідчить про неефективне виконання органами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України функцій, покладених на відомство пунктом 10 статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», в частині забезпечення взаємодії з органами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, у тому числі щодо обміну з ними інформацією для виявлення правопорушень.

3. У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561 (далі – Положення), підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», у Запорізькому районному управлінні поліції, незважаючи на наявність кімнат для проведення слідчих дій, процесуальні дії із затриманими особами проводяться у службових кабінетах працівників РУП, в окремих випадках без належної відеофіксації таких дій.

Зокрема, відсутня інформація про застосування технічних засобів фіксації при проведенні процесуальних дій, а саме складанні протоколів про затримання

Крім того, інформація про проведення слідчих дій в службових кабінетах зазначена у протоколах затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, зокрема [REDACTED] та інших.

4. У порушення вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) двері та перегородки санвузла розміщеного в КЗ мають недостатній розмір та лише частково відділяють санвузол від основної житлової площі, що призводить до порушення права на приватність, оскільки не дозволяє усамітнитись утримуваним особам (фото 12 - 15).

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність поводженню чи покаранню у своїй Доповіді Уряду України щодо проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (СРТ/Inf (2024) 20) зазначав, що єдине питання, яке викликає реальне занепокоєння, полягає в тому, що, як і раніше, туалети в камерах для осіб, які тримаються разом, у всіх поліцейських установах (включаючи ті, що були нещодавно відремонтовані) лише частково розділені перегородками.

Зазначені факти потребують негайного виправлення, оскільки можуть виступати приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини з подальшим призначенням виплат значної суми коштів, як компенсації за моральну шкоду.

5. Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання кожна держава-сторона повною мірою забезпечує включення навчальних матеріалів до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними. Кожна держава-сторона включає цю заборону до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій будь-яких таких осіб.

Однак у порушення вимог зазначеної Конвенції в окремих посадових інструкціях працівників Запорізького РУП відсутня інформація про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

6. При вивченні протоколів про затримання особи в окремих випадках встановлено порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 Кримінально процесуального кодексу України в окремих випадках службові особи РУП у протоколах про затримання

осіб ([REDACTED] та інших) не зазначають інформацію про час закінчення процесуальної дії (складання протоколу) та/або місця фактичного затримання.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

7. Відповідно до вимог Додатку 2 Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440, в чергових частинах територіальних підрозділів поліції повинні бути в наявності дві аптечки першої медичної допомоги. Однак, відвідування НПМ встановлено, що у відділі поліції аптечки першої медичної допомоги, які знаходяться в черговій частині, не забезпечені необхідною кількістю медичного інвентарю і лікувальних засобів для надання домедичної невідкладної допомоги. Крім того, у аптечках виявлені медичні засоби термін придатності яких закінчився (фото 16 - 18).

Порушення прав осіб з інвалідністю (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

8. Встановлено факти порушення вимог пунктів 5.3, 6.1.2 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327, оскільки окремі приміщення в будівлі управління поліції не обладнано пандусом (підйомним пристроєм), у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до таких приміщень РУП (фото 19).

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

9. Незважаючи на вимоги пункту 20 розділу VI Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим відсутні записи про проведення конфіденційних побачень затриманих із захисниками із зазначенням часу початку таких побачень та їх закінчення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Запорізькому районному управлінню поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області забезпечити:

1. внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро

розслідувань, та невідкладне інформування територіального управління Державного бюро розслідувань відповідно до частини 4 статті 216 КПК України;

2. проведення процесуальних дій із запрошеними, доставленими та затриманими особами в спеціально облаштованих службових приміщеннях з їх відеофіксацією;

3. належну взаємодію між службовими особами управління поліції та Військовою службою правопорядку у Збройних Силах України в частині інформування про можливі адміністративні чи дисциплінарні правопорушення вчинені військовослужбовцями;

4. внесення до посадових інструкцій всіх співробітників РУП інформації про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

5. дотримання вимог статті 104 КПК України в частині фіксації у протоколах інформації про час закінчення складання протоколу та місце фактичного затримання особи;

6. проведення процесуальних дій із запрошеними, доставленими та затриманими особами в кімнаті для проведення слідчих дій управління поліції з їх відеофіксацією;

7. внесення до журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим інформації про час початку та закінчення конфіденційних побачень затриманих із захисниками та належне його ведення;

8. обладнання санітарного вузла у КЗ дверцятами та перегородками відповідного розміру;

9. умови для вільного доступу до приміщень управління поліції осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

Фотознімки, отримані за результатами відвідування управління поліції.

Керівник групи НПМ

**Заступник начальника відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Сергій КОНОПЛЯСТИЙ

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

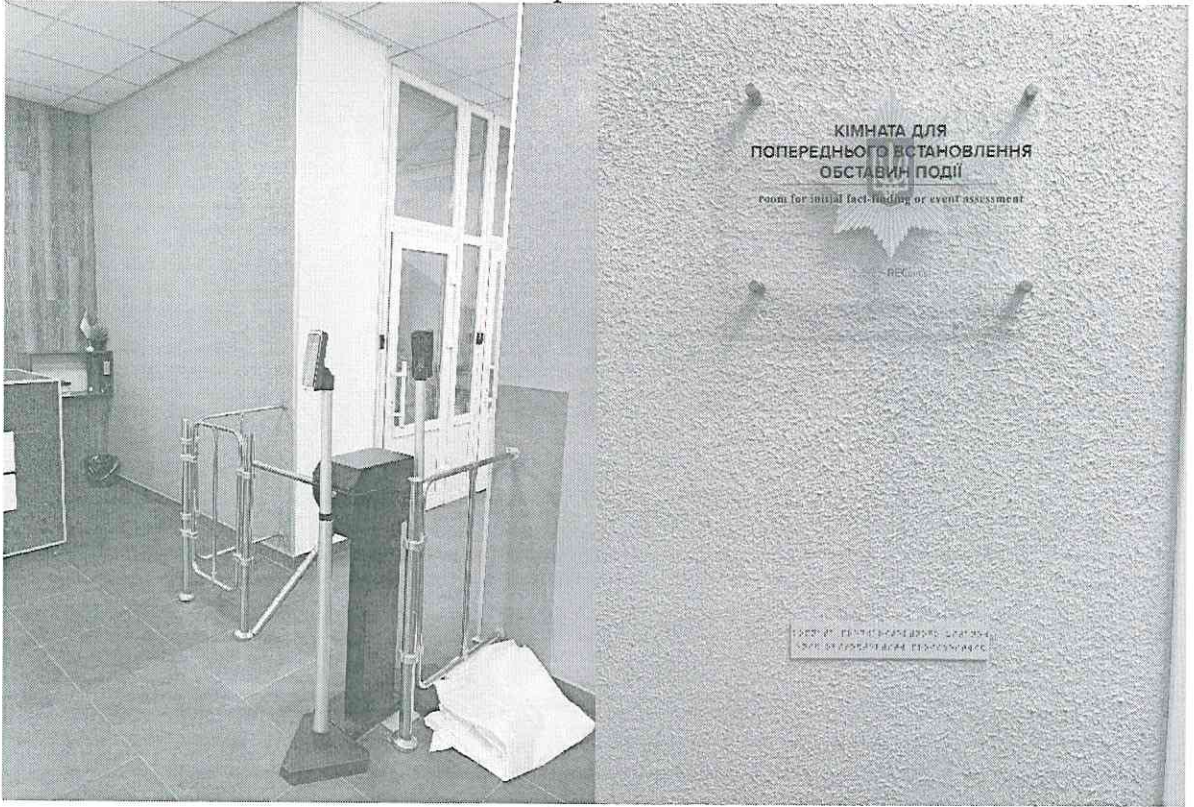

фото 6

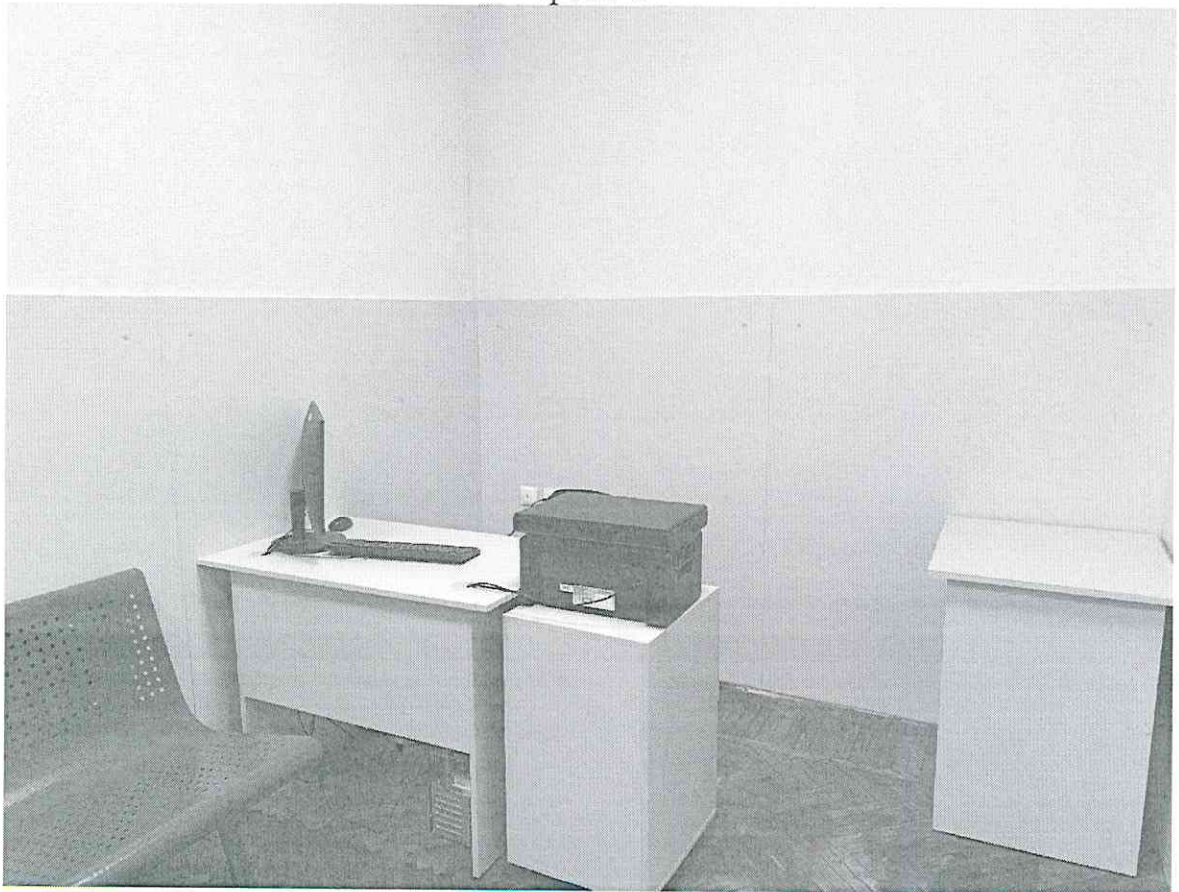

фото 7

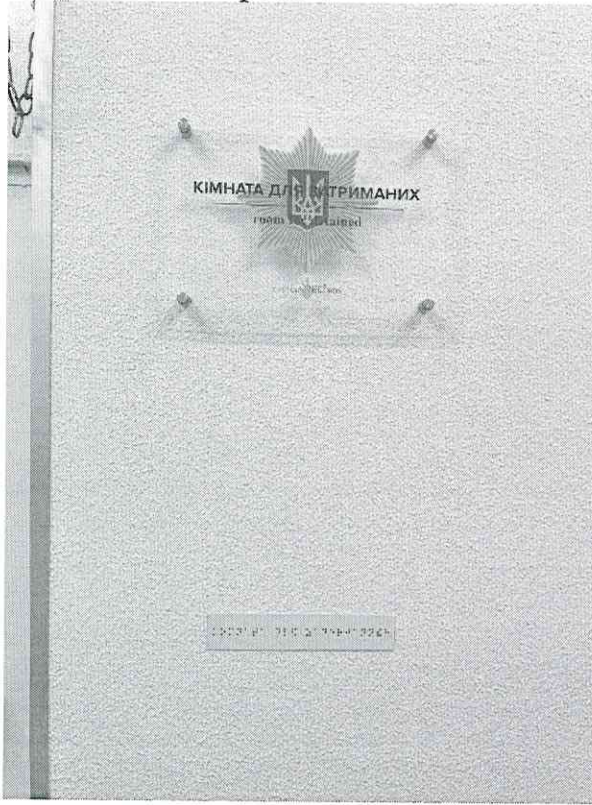

фото 8

фото 9

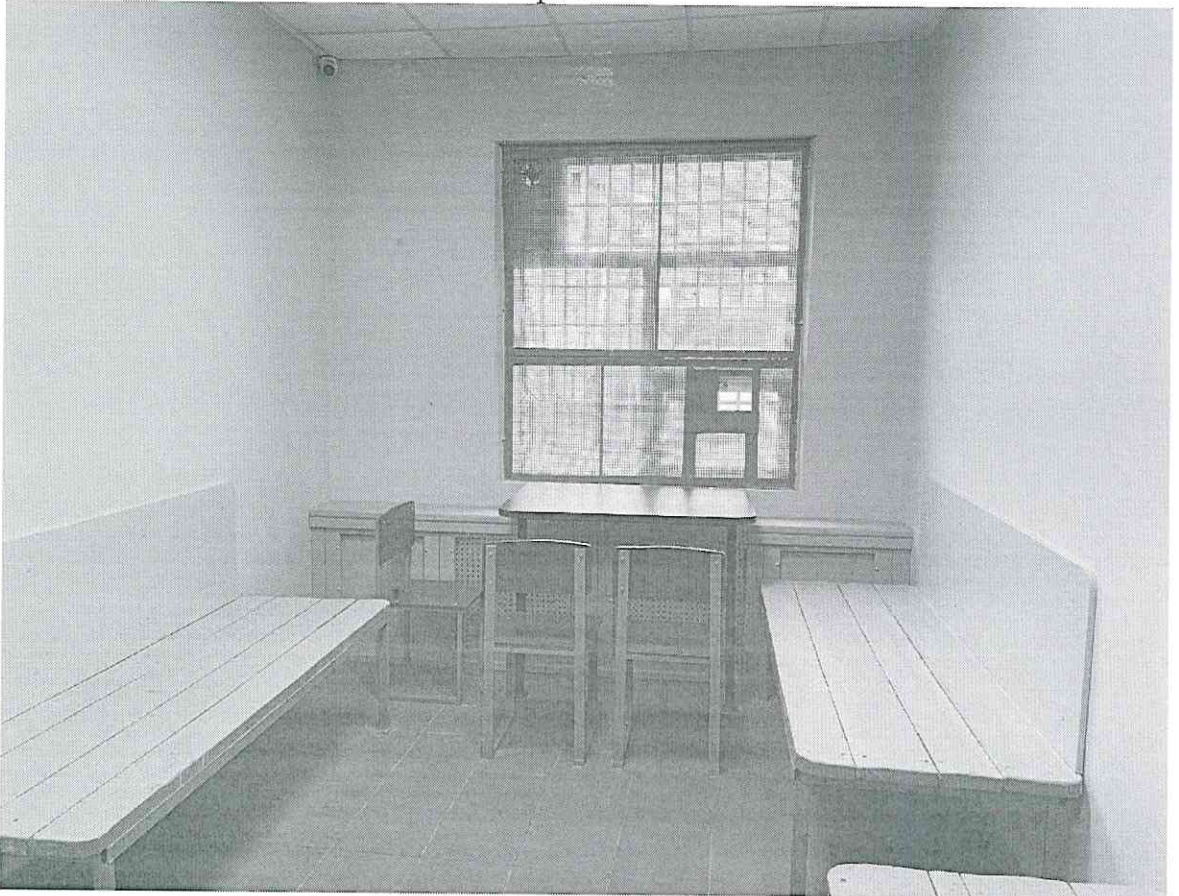
φωτο 10

φωτο 11

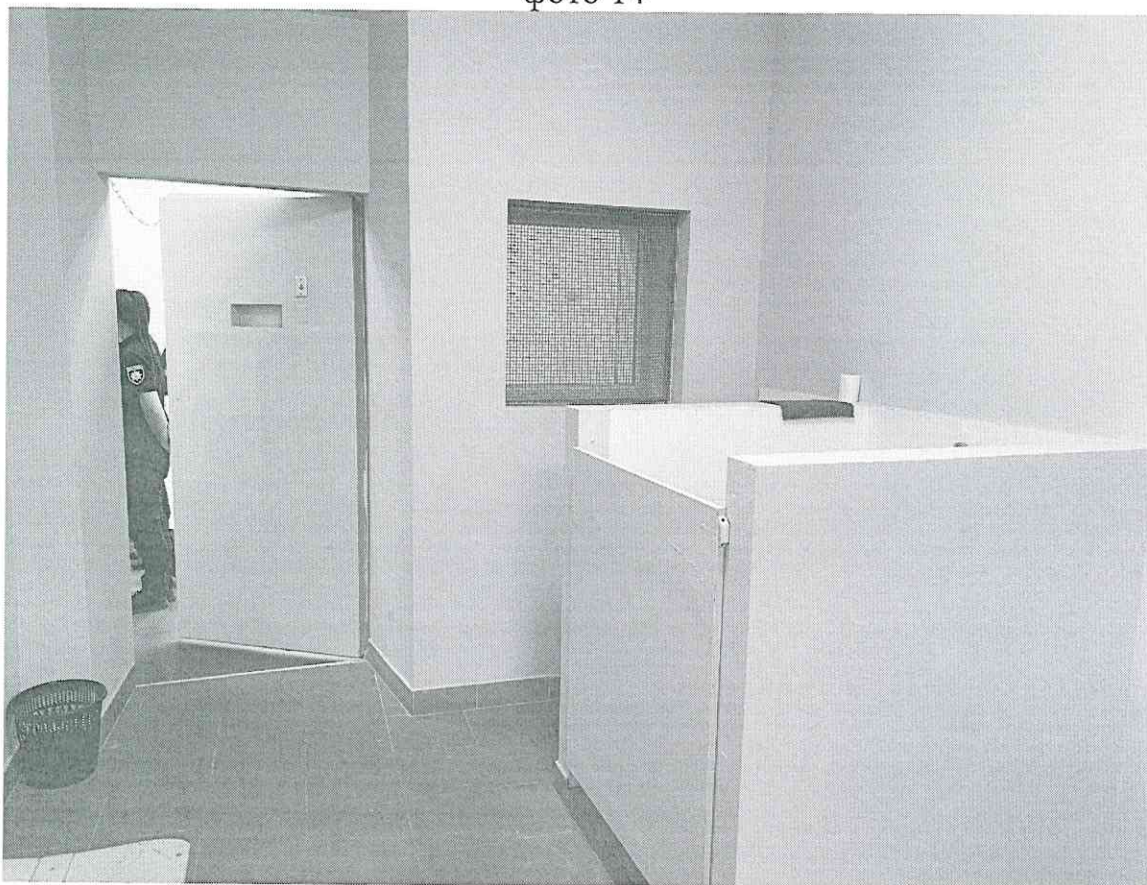
φωτο 12

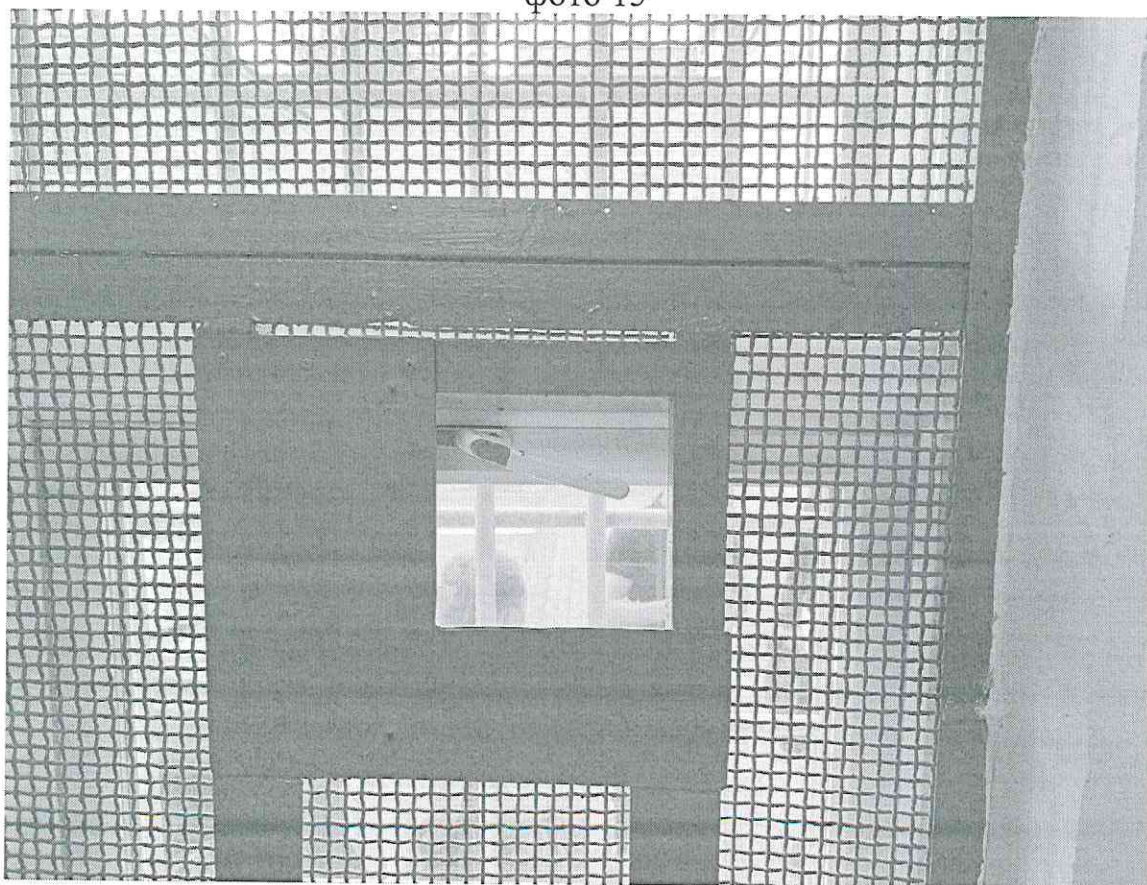
φωτο 13

φωτο 14

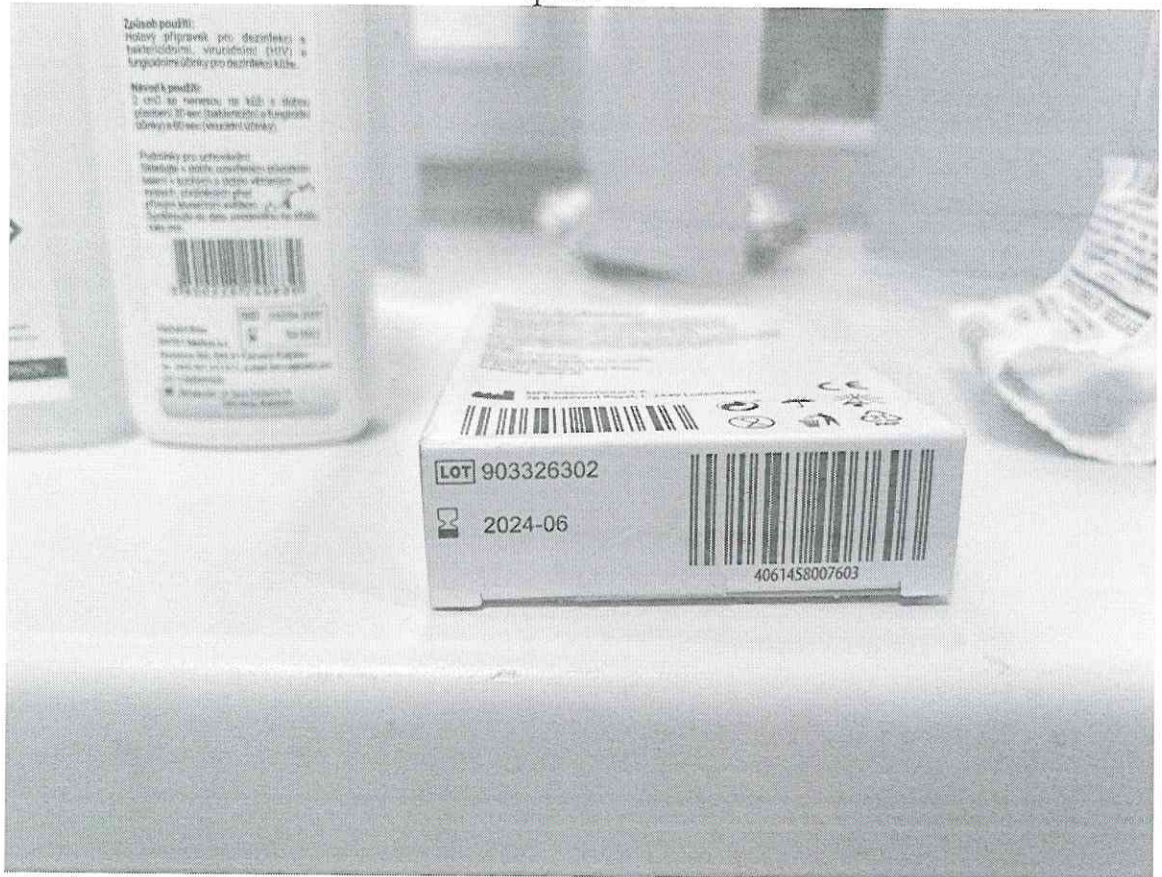
φωτο 15

φωτο 16

φωτο 17

φωτο 18

φωτο 19

